

Entrevista **Albert Vidal**

Escriptor. La Patum de Berga, el ball del Bo-bo de Monistrol de Montserrat i la Festa de l'Estany de Puigcerdà són algunes de les celebracions que Vidal explica d'on van sorgir. Són tres exemples del centenar que exposa al llibre

«Catalunya és un país de festa»

► L'historiador barceloní recull en un llibre l'origen de 100 celebracions, moltes del territori central

TONI MATA I RIU MANRESA

■ Catalunya és terra de festes i el territori central excel·leix en versions nostrades i celebracions amb denominació d'origen: la Patum, la Llum, la Festa de l'Estany, els gossos d'atura, el Bo-bo, el Bisbetó... L'historiador Albert Vidal (Barcelona, 1940) explica l'origen d'un centenar de festes populars en un llibre publicat per Albertí Editor.

■ Hi ha moltes festes ?

■ Jo n'he posat un centenar... i les que falten! Hi ha 948 municipis, i molts tenen pobles agregats amb les seves pròpies festes. Artesa de Segre, per exemple, té 21 nuclis de població agregats. Hi ha milers de festes al país. I amb moltes coses per conèixer. La gent sap que hi ha un pi amb tres branques seques al pla de Campllong, on cada tercer diumenge de juliol s'hi celebra l'aplec, però potser li agradarà descobrir que molt a prop n'hi ha un altre, més jove, que també té tres branques.

■ Sempre hi ha alguna cosa nova per aprendre.

■ Qui més, qui menys creu que Sant Josep és una festa religiosa, però és comercial. La idea va sorgir als Estats Units després d'un greu accident miner que va tenir lloc a l'estat de Virgínia. Hi van perdre la vida 361 homes, un miler d'infants van quedar orfes, i com a homenatge a tots aquests pares es va fer una commemoració el 5 de juliol del 1908.

■ El 5 de juliol?

■ Quaranta anys després, la mestra i escriptora madrilenya Manuela Vicente Ferrero va promoure un seguit d'actes per als pares de la seva escola, i ho va fer coincidir amb el 19 de març, el dia de Sant Josep. La idea va tenir ressò i José Fernández, director gerent de Galerías Preciados, i Ramón Areces, propietari d'El Corte Inglés, hi van veure de se-

ARXIU PARTICULAR

guida la possibilitat de fer negoci. I, a partir del 1953, la festa es va divulgar amb amb grans campanyes publicitàries. Així es van inventar el dia del pare.

■ La Patum només es fa a Berga, però les cavalcades són de molts llocs. Com ha fet la tria?

■ En el cas de les cavalcades, he posat la d'Igualada perquè és la primera que es va fer a Catalunya, segons la documentació, una informació del 1899 a *La Setmana de Igualada*. Dels Països Catalans, sabem que dos anys abans se'n va fer una a Alcoi.

■ L'origen és sempre clar?

■ No, en alguns casos la transmissió ha estat oral. M'he trobat amb casos d'ajuntaments que ni tan sols tenien constància de la festa de la qual els parlava. He mirat arxius com el diocesà de Barcelona i el de la Corona d'Aragó, on vaig veure que Ramon Berenguer IV ja menjava calçots.

■ Les festes són vives, encara?

■ La primera idea del llibre era parlar de les festes de Barcelona, però vaig adonar-me que n'hi havia que ja havien desaparegut. I si només haguéssim posat les que encara es fan, hauríem fet curt i, per això, vam ampliar la

llista a tot Catalunya.

■ I d'on va partir?

■ Bé, sempre acabes anant a parar al Joan Amades i l'Aureli Capmany. I, així i tot, a vegades un origen no queda gaire clar. Per sort, jo vinc d'una família amb l'avi i el pare folkloristes. El meu avi era ferroviari, anava per tot Catalunya i sempre prenia notes. Però no sempre coincidia amb l'Amades: a qui faig cas? Calia recórrer a altres fonts, com els arxius i les entitats.

■ Fent de detectiu.

■ Al Cercle Catòlic de Gràcia es fan uns Pastorets, *L'Estel de Natxaret*, des de l'any 1903. Jo hi havia sortit. Tot fent recerca per al llibre, vaig trobar a l'arxiu de l'entitat el permís de la Diputació de Barcelona per poder-la fer en català, el desembre del 1939.

■ Encara no feia un any de la victòria franquista.

■ Segurament va ser la primera representació en català autoritzada pel règim. Es veu que tenien una versió en castellà, per si de cas. Hi hi havia molta expectació: es va alçar el teló, Satanàs va dir la frase en català... i la gent va respirar tranquil·la.

■ Cada festa té una història.

ALBERTÍ EDITOR. 19 EUROS. 226 PÀGINES

■ A l'hora de triar, he buscat la singularitat. De Carnestoltes se'n fan molts, però a Vilanova i la Geltrú no el van deixar de fer ni amb la prohibició franquista. I el seu himne és un pasdoble militar que ningú sap d'on va sortir. De Passions també n'hi ha unes quantes, però he volgut esmentar la de Sant Esteve d'en Bas: dura 20 minuts i es fa en català medieval durant la missa.

■ Què és una festa popular?

■ Una festa que fa molta gent d'un lloc i a la qual hi va molta altra gent d'altres llocs per celebrar-ho amb els primers. Hi trobem tradició, elements històrics i un component comercial. A Ulldemolins hi ha una celebració molt local, la Festa de la Truita amb suc, a la qual hi van molts visitants: són mig miler d'habitants i fan 350 truites per tal que n'hi hagi per tothom, referint-se als de fora.

■ Catalunya és un país especialment festiu?

■ A Catalunya hi ha moltes festes, però de festes n'hi ha a tot arreu. Fins i tot se n'importen. El ball del ciri de Castellterçol també es fa en altres llocs d'Europa. A Castella també hi ha moltes festes, i n'hi ha que són equivalents a d'altres que es fan aquí. La Feria de Abril, per exemple, és una festa importada, però els que la fan són catalans.

■ Hi ha festes en risc?

■ Crec que sí, perquè hi ha pobles que es deshabiten. Però hi ha casos a la inversa: el ball d'espases de Cervera va ser prohibit el 1724 i, gràcies a un treball de recerca, es va recuperar el 2016. Hi ha festes que es reinventen, com les havaneres de Calella, que van començar de manera informal: agradaven a la gent i es va pensar de fer-les cada any. I tenim les festes nascudes per la necessitat: la Festa de la Cirera de Torrelles de Llobregat es va crear per donar a conèixer un producte gastronòmic.